

24.10.2025

dnro 146/03.01.01/2025

Tuula Kock
Kirsti Kähärä

Puolustusvaliokunta 24.10.2025 klo 9.30 kirjallinen asiantuntijalausunto.

Asiantuntijalausunto asiassa Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. HE 118/2025 vp

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikossa mainitussa asiassa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia, asevelvollisuuslakia, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia ja oppilas - ja opiskelijahuoltolakia. Hyvil keskittyy tässä lausunnossa kutsuntojen ennakkoterveystarkastusta koskevaan muutokseen.

Oppivelvollisuusikäisten opiskeluterveydenhuoltoon sisältyisi jatkossa Puolustusvoimien ennakkoterveystarkastus hyvinvointialueen järjestämänä sinä vuonna, jolloin opiskelija täyttää 18 vuotta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan käyttöön otettavaksi sähköinen terveystarkastus koskien opiskeluterveydenhuoltoa ja palvelukelpoisuuden arvioinnin ennakkotarkastusta. Puolustusvoimien nykyinen terveystarkastus säilyy vuoden 2027 loppuun. Vuonna 2028 palvelukelpoisuuden ennakkoterveystarkastuksessa käytettäisiin sähköistä terveystarkastusta.

Esityksessä luovutaan erillisestä Puolustusvoimien hyvinvointialueelle maksamasta korvauksesta liittyen ennakkoterveystarkastuksiin ja lääkärityövoiman antamiseen kutsuntoihin. Kokonaisuus rahoitetaan osana hyvinvointialueiden yleiskatteellista rahoitusta. Esitysluonnoksen keskeisissä ehdotuksissa olevaa sanamuotoa ehdotetaan selkeytettäväksi, koska se voi johtaa käsitykseen, että hyvinvointialueen ei tarvitsisi osoittaa

lääkäri työvoimaa lainkaan enää kutsuntoihin. Asian oikea laita todetaan kuitenkin selkeästi pykälissä.

Esityksen tavoitteena on mm parantaa kutsuntoihin liittyvien terveystarkastusten laatua, kattavuutta, saatavuutta sekä lisätä nuorten yhdenvertaisuutta.

Opiskeluterveydenhuollon tarkastusten ja kutsuntojen ennakkotarkastusten yhdistäminen on kannatettava asia sekä resurssien käytön että kutsunnan alaisen aikaisemman terveydentilan huomioon näkökulmasta. Palveluskelpoisuuden arviointi on vaativa tehtävä, joka edellyttää riittävää ymmärrystä toimintaympäristöstä, jossa asevelvollinen toimii, jotta sekä oma että muiden henkilöiden turvallisuus ei vaarannu. Laadukas ennakkoterveystarkastus edellyttää täydennyskoulutusta ja ohjausta tarkastuksia suorittaville terveydenhoitajille ja lääkäreille.

Hyvinvointialueen tehtäväksi esitetään myös seurata opiskeluterveydenhuollossa ennakkoterveystarkastusten toteutumista kutsuntavuonna 18 vuotta täyttävien osalta. Haasteeksi saattaa muodostua ne opiskelijat, jotka lopettavat opiskelunsa heti täytettyään 18 vuotta. Huomioitavaa on myös se, että kaikki opiskelijat eivät opiskele kotihyvinvointialueellaan. Puolustusvoimat ovat ainoa viranomais, joka tietää kaikki kutsunnanalaiset henkilöt. Henkilöiden seuranta, jotka ovat lopettaneet opiskelunsa, ei enää ole mahdollista opiskeluterveydenhuollossa.

Hyvinvointialueiden on tarpeen edelleen sopia yhteistyökäytänteistä puolustusvoimien kanssa ml. siitä, haluavatko hyvinvointialueet listoja kutsunnanalaisista.

Taloudellisia vaikutuksia

Hyvinvointialueiden ja puolustusvoimien voimassa olevan kustannustenjakosopimuksen mukaan puolustusvoimat on korvannut 50 % ennakkoterveystarkastuksen kustannuksista. Kutsuntalääkärin työstä korvausta on maksettu toteutuneiden työtuntien perusteella. Vapaaehtoiseen asepalvelukseen halunneiden naisten tarkastusten kustannukset on korvattu kokonaisuudessaan. Esitysluonnoksessa todetaan, että jatkossa ennakkotarkastus koskisi koko ikäluokkaa. Samalla todetaan, että naisilla palveluskelpoisuuden määrittäminen vapaaehtoisuuteen perustuen, mutta palvelukelpoisuusluokka kirjattaisiin terveystietomukseen muiden kuin vapaaehtoisesti asepalvelukseen haluavien osalta. Puolustusvoimilta hyvinvointialueille siirtyvä määräraha perustuu vuoden 2024 miesten lukumäärään ja vapaaehtoisesti asepalvelukseen hakeutuvien naisten lukumäärään. Siirtomääräraha ei huomioi sitä, että jatkossa ennakkoterveystarkastus tehdään koko ikäluokalle. Hyvinvointialue suhtautuu kuitenkin

varauksellisesti luonnoksessa esitettyyn 9,8 miljoonan euron julkisen talouden säästöihin, koska useilla hyvinvointialueilla tarkastukset on jo nykyisinkin yhdistetty. Muutos kohdentuu myös hyvinvointialueille eri tavalla riippuen aiemmasta toimintatavasta.

Hyvilin näkemyksen mukaan kyseessä on laajeneva tehtävä, johon pitää osoittaa täysimääräinen valtion rahoitus. Kustannuksia tulee lisäämään myös uuden toimintamallin vaatima koulutus sekä se, että palveluskelpoisuuden arviointi koskee jatkossa koko ikäluokkaa.

Sähköisen terveystarkastuksen on arvioitu edellyttävän valtiontasoista toteutusta, mikä on hyvä asia. Sähköisen terveystarkastuksen toteuttamisessa ja jatkokehittämisessä tulee huomioida hyvinvointialueiden erilaiset terveystarkastusjärjestelmät sekä puolustusvoimien järjestelmät ja niihin mahdollisesti tarvittavat integraatiot, arkistoituminen, tietojen siirtyminen sekä tietoteknisten ratkaisujen vaatimat kustannukset. Esitysluonnoksen mukaan hyvinvointialue toimii sähköisen terveystarkastuksen rekisterin pitäjänä.

Sähköisen terveystarkastuksen käyttöönotto tulee vaatimaan hyvinvointialueilla laajaa koulutusta ja palveluprosessien uudelleen suunnittelua. Ohjeistukset ja yhteistyökäytännöt tulee päivittää ehdotetun uuden asetuksen mukaisiksi. Kokonaisuudessaan sähköisen terveystarkastuksen toimivuus käytännössä ja tietojen siirtyminen hyvinvointialueiden ja puolustusvoimien välillä on esitysluonnoksen perusteella vaikea hahmottaa.

Yhteenveto: Opiskeluterveydenhuollon ja kutsuntatarkastusten yhdistäminen on hyvä ja tarpeellinen muutos ehdotukseen liittyvistä haasteista huolimatta. Sähköisen terveystarkastuksen toteuttaminen, käyttö sekä kustannusten kohdentuminen jäävät vielä kokonaisuudessaan epäselviksi. Palveluskelpoisuuden arvioinnin laajentaminen koskemaan koko ikäluokkaa on laajentuva ja uusi tehtävä ja samalla ollaan poistamassa puolustusvoimien maksama korvaus hyvinvointialueille. Hyvinvointialueiden yleiskatteellinen rahoitusmalli ei takaa sitä, että rahoitus kohdentuisi niille alueille, joissa kutsuntojen ennakkotarkastukset tehdään. Hyvinvointialueille on taattava laajeneviin tehtäviin täysimääräinen rahoitus. Rahoituksessa tulee huomioida myös vaaditut tietotekniset ratkaisut ja henkilöstön koulutus.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Tuula Kock, asiantuntijalääkäri

Kirsti Kähärä, asiantuntijalääkäri

Jakelu

Puolustusvaliokunta
Kirjaamo Hyvil